

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**ALICE MUNRO NEO-GÓTIKUS
ÍRÁSMŰVÉSZETE: AZ 1990-ES ÉVEK
ELBESZÉLÉSEI**

Szabó Andrea

Témavezető: Dr. Szalay Edina

DEBRECENI EGYETEM

Irodalomtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2010.

I. A disszertáció célkitűzései, a téma körülhatárolása

Dolgozatomban Alice Munro 1990-es években megjelenő elbeszéléseinek neo-gótikus olvasatait mutatom be, azt állítva, hogy e művek jól illeszkednek a női gótika esztétikai hagyományába; ezzel egyúttal azt a kritikai nézetet is megkérdőjelezem, mely szerint a munrói életmű—annak korai szakaszától eltekintve—a realizmus esztétikai gyakorlatát követi. Az *Open Secrets* [Nyílt titok; 1994], valamint a *The Love of a Good Woman* (1998; *Egy jóra való nő szerelme* [2008]) című kötetek segítségével azt kívánom bebizonyítani, hogy ezek mind látásmódjukban, mind eszközhasználatukban a női gótika hagyományait követik. A dolgozat célja így egyrészt a munrói realizmus kritikai mítoszának megkérdőjelezése, másrészt Munro gótikus látásmódjának körvonalazása. Ezek eredményeképpen az 1990-es évek elbeszéléseit neo-gótikus szövegekként értelmezem, melyek beleilleszkednek ugyan a női gótika hagyományába, de el is térnek attól abban, ahogyan kritikusan újrafogalmazzák az írásmód konvencióit. A 'neo-' előtag ezt a meta-gótikus attitűdöt jelöli.

Munro műveinek női gótikus olvasata előtérbe állítja a gender és a műfaj problémaköreinek összefüggéseit és kölcsönös egymásra hatását. Úgy érvelek, hogy Munro műveinek az a sajátossága, amit a kritika enigmatikusan csak „munróinak” nevez, a női gótika reprezentációs stratégiáinak alkalmazásából ered, melyeknek célja elsősorban a kortárs patriarchális gender ideológia problematizálása; ugyanakkor arra is rámutatok, hogy Munro művei túlmutatnak a női gótika konvencióinak pusztá megismétlésén. A dolgozat fókuszában azok a neo-gótikus mozzanatok állnak, amelyek számos olyan a fikció terében kikísérletezett női gótikus megoldást kérdőjeleznek meg, melyek segítségével a hagyomány követői helyrebillenteni kívánták a társadalomban tapasztalható gender egyenlőtlenségeket. Hipotézisem alapjául az a gótikafelfogás szolgál, mely szerint a gótikus írásmód esztétikai gyakorlata nem elválasztható annak ideológiai meghatározottságától, hiszen létrejött a realista regény által közvetített, a szex-gender mátrixot egy bizonyos módon értő látásmód ellenében értelmezhető. Ezt a látásmódot problematizálja a női gótika is egy kifejezetten női perspektívából.

A dolgozat az *Open Secrets* és a *The Love of a Good Woman* kötetetek válogatott elbeszéléseit állítja középpontba. A kötetek kiválasztása mind elméleti mind gyakorlati szempontból indokolható. (1) Megítélésem szerint az *Open Secrets* című kötet új korszakot nyitott Munro művészetében, amelynek jelei már korábban is érzékelhetők voltak; a *The Love of a Good Woman* elbeszélései ugyancsak felmutatják e korszak jegyeit. (2) A választás gyakorlati oka az, hogy noha a Munro kritika az 1980-as évek óta folyamatosan bővül, az

íráások többsége a korai művekre koncentrál, míg az 1990-es évek műveit csak kevés rövid lélegzetvételű írás tárgyalja.

II. Módszertan

Célom annak bemutatása, hogy Munro 1990-es években írott elbeszélései gótikus módon szállnak szembe számos ársadalmi elvárással azzal, hogy ideológiai alapon megfogalmazott határokat feszegetnek, miközben meta-gótikus szinten a női gótika gender ideológiáját is megkérdőjelezi. Ezért szisztematikus szoros olvasás segítségével elméletileg megalapozott, de szigorúan szövegközpontú az érvelésem. A szoros olvasást legalább két ok indokolja: Munro elbeszélései noha rövidek, rendkívül komplexek, ezért lokális és fókuszált elemzést szükségeltetnek; emellett, érvelésem sok ponton megkérdőjelezi a Munro-kritika szokásosan továbbörökített állításait, ezért úgy vélem, álláspontomat szorosan a szövegek mentén kell kifejtennem.

A dolgozat hat főfejezetre tagolódik. A bevezetést követő második fejezetben a gótika és a realizmus közös történelmi gyökerének bemutatásán keresztül tárgyalom különbözőségük okait, majd felvázolom Munro helyét a női gótika hagyományában. A harmadik, negyedik és ötödik fejezetek az elbeszélések tárgyalását tartalmazzák tematikus csoportba rendezve. A harmadik fejezet a szöveg világának kettéválasztását állítja középpontba, a negyedik a női gótika kettős cselekményszerkezetének erotikus cselekményvonalára, míg az ötödik a keresésére koncentrál. Ezt követi a konklúzió.

A második fejezet azzal a felvetéssel kezdődik, hogy vajon mi alapozta meg azt az általános kritikusi vélekedést, hogy Munro a realista kánon tagja. A gótika és a realizmus közös gyökereinek bemutatása után, Helene Moglen és Robert Miles érvelését követve, arra a megállapításra jutok, hogy mind a gótika, mind a realizmus egyazon dilemmára adott két válasz.¹ Szembenállásuk az egyén szerepéről és világban elfoglalt helyéről vallott felfogásbeli különbözőségük következménye: míg a realista művekben ábrázolt egyénekre az autonómia jellemző, a gótika nem hisz az egyén önállóságában. A gótika nem azt firtatja, vajon az egyén képes-e beilleszkedni a világába vagy sem, hanem, hogy lehetséges-e újrarajzolni az egyént és a világát elválasztó határvonalat.² Ezért teremtődött meg a szöveg világát kettéválasztó gótikus konvenció is, ahol a két világ éles ideológiai ellentétben áll egymással. A gótikus cselekmény a két világ közt utazó hősnő keresés történetét jeleníti meg. A hősnő átkel a két

¹ Moglen, Helene. *The Trauma of Gender: A Feminist Theory of the English Novel*. Berkeley: U of California P, 2001. esp. 1-12; Miles, Robert. "What Is a Romantic Novel?" *NOVEL: A Forum on Fiction* 34.2 (2001): 180-201. 180-96.

² Miles, "What" 191.

világ határán, a gótikus alvilágban jellemét próbára teszik, egy a családját érintő titkok megfejtése után pedig visszakerül jogaiba, mégpedig egy olyan világban, ahol már más gender ökonómia jellemző. Ezzel a lehetséges világot bemutató zárlattal a női gótika, nevelő küldetését beteljesítvén, arra invitálja az olvasót, hogy megkérdőjelezze saját világának gender normáit is.

Munro neo-gótikájában két elemet emelek ki: (1) a női gótika fantáziavilágának ideológiai háttere válik a gótikus alvilággá; vagyis mára a nők börtöne az a fantázia, hogy a jellemes hősnők jutalma egy megértő férfi társ. (2) A hősnők más nőalakokhoz fűződő viszonya átalakul.

Úgy vélem, Munro metaforikusan átalakítja a párhuzamos világok gótikus konvencióját, ezzel problematizálva a női gótika lehetséges világának zárlata mögött megbújó gender ideológiát. Azt állítom, az 1990-es évek elbeszélései azt feszegetik, vajon mennyire járult hozzá a női gótika a nyugati társadalmakra jellemző patriarchális szex/gender mátrix megőrzéséhez. Teszik ezt úgy, hogy (1) olyan hősnőket állítanak a középpontba, akik nem felelnek meg az érdemesség kritériumainak (3. fejezet), (2) akik nem kívánnak részesei lenni a női gótika erotikus cselekményszálának (4. fejezet), és (3) akik nem csak a heteroszexuális párkapcsolatot–ami definíció szerint gyermekelen–tekintik az egyetlen értékes emberi kapcsolatnak–feltéve, hogy a férj már végigjárta a női gótikus fantáziának megfelelő nemvesztés rítusát (5. fejezet).

A harmadik fejezetben azt állítom a két világ konvenciója háromféleképpen jelenik meg az 1990-es évek elbeszéléseiben: (1) a Munro-kritikában sokat tárgyalt „párhuzamos világok” motívumként,³ (2) párhuzamos cselekményszövésként egy szövegen belül, és (3) a konvenció interiorizációjaként, ahol az emlékek vagy a cselekvés világa válik gótikus alvilággá. Munro ezek segítségével szisztematikusan aláássa a gótikus hősnő feddhetetlenségét, ami hagyományosan a románc zárlat kulcsa, hiszen a konvenció átalakítása más női gótikus toposzokat is befolyásol, úgy mint a „másként látást,”⁴ a „tudatos értéket”⁵ és a megváltó tudást. A fejezetben rámutatok a vizualitás funkciójára az elbeszéléseken belül, azt állítva az nem a realista partikularizáció szolgálatában áll.

A negyedik fejezet Munro utazó hősnőit mutatja be. Az utazás kiemelt fontossággal bír a gótikus hősnő életútjában, mert egyrészt az utazás egy más világba teremti meg a

³ Nischik, Reingard M. "(Un-)Doing Gender: Alice Munro, 'Boys and Girls' (1964)." *The Canadian Short Story: Interpretations*. Ed. Nischik. Rochester and Woodbridge: Boydell & Brewer, 2007. 203-18. 206.

⁴ Wall, Cynthia Sundberg. "The Foundling as Heir." *The Prose of Things: Transformations of Description in the Eighteenth Century*. Chicago: U of Chicago P, 2006. 201-230. 208.

⁵ Radcliffe, Ann. *The Mysteries of Udolpho*. Oxford: Oxford UP, 1998. 272. DeLamotte, Eugenia C. *Perils of the Night: A Feminist Study of Nineteenth-Century Gothic*. New York: Oxford UP, 1990. 36-38.

történet alaphelyzetét, másrészt az utazás toposz arra is rávilágít, hogy miért tekinthető a női gótika egyszerre szubverzívnek és konzervatívnak. Hiszen míg az utazás az uralkodó gender ideológia megkérdőjelezéséhez vezet, addig annak a leckének az átadására is szolgál, hogy semmi sem fontosabb, mint az otthon békéje. Azt állítom, Munro neo-gótikus hősnői nem vágnak az otthon békéjére, az erotikus cselekményvonal happy end-jére.

Az ötödik fejezet az anyaságot állítja középpontjába. Azt állítom, hogy Munro neo-gótikus elbeszéléseiben jelentősen átalakul a keresés cselekményének egyik központi eleme, a gótikus anyával való szembenézés. Noha hagyományosan a románczárlat jelenti a női gótikus narratívák végét, a vizsgált elbeszélésekben nem zárul le a cselekmény a hősnő házasságkötésével; Munro a hagyományos zárlaton túl⁶ folytatja a hősnő történetét, így lépve ki abból a matrofób alaphelyzet-ből, amely a női gótika sajátja. Úgy vélem, a Munro korábbi műveiben megjelenő „gótikus anya” figurája átadja helyét három nőalaknak. Ezek egyikének sikerül a női gótika álmát beteljesíteni, hiszen megtalálja kellőképpen remvesztett, azaz megszelídített férfi társát, akivel boldog, és gyermektelen, párkapcsolatban élhet, míg meg nem halnak. A másik két nőalak azonban felvállalja az anyaságot, noha csak egyikük teszi ezt kétségek nélkül. Dolgozatomban rájuk „intézményes anyaként”, illetve „vonakodó anyaként” utalok. Az első típus mintegy feláldozza magát az anyaság oltárán, mivel minden cselekedetét a társadalmi anyaideálnak való megfelelési kényszer vezérli. A másik típus ezzel szemben tudatosan szembeszegül az intézményes anyaság eszményével: lázad a háztartási teendők ellen (tagadva, hogy a legitim női vágy a ház szépítésére és a háztartás hatékony vezetésére irányul), csakúgy mint a gyermekéért önmagát is feláldozó anyai eszménykép ellen. Azt is állítom, hogy Munro eltéríti a női gótika nőalakokkal szemben megmutatkozó ellenérzését azzal, hogy szakít olyan meghatározó női gótikus technológiákkal, mint a nőiség nem kívánatos aspektusainak szétosztása különböző mellékszereplők között. Ehelyett tudatosan kapcsolatba írja őket.

A női mellékszereplők tárgyalásához az elméleti háttérrel Mihail Bahtyin és Mary Russo groteszkről alkotott elméletei alkotják, míg az anyafigurákéhoz Melanie Klein, Julia Kristeva és Barbara Creed elméletei szolgáztatják. Úgy vélem, Munro újrafogalmazott nők közötti kapcsolata Jessica Benjamin interszubjektív anyaságelméletének segítségével értelmezhető, amely ugyan a racionalitás és a reciprocitás alapjain nyugszik, de mégis elismeri annak konfliktusos jellegét.

⁶ DuPlessis, Rachel Blau. *Writing Beyond the Ending: Narrative Strategies of Twentieth-Century Women Writers*. Bloomington: Indiana UP, 1985. 4.

III. A dolgozat eredményei

A. A dolgozat kritikátörténetben elfoglalt helye és jelentősége. A dolgozat három ponton érintkezik a kritikai hagyományokkal:

(1) *A munrói realizmus kritikai hagyományának megkérdőjelezése:* Azt állítom, hogy a számtalan megközelítés ellenére, a kritikusok megkérdőjelezetlenül továbbörökítették azt a korai kritika által megfogalmazott állítást, hogy Munro műve a realizmus esztétikai gyakorlatával és ideológiai meghatározottságával rokoníthatók. Úgy vélem, a gótika kritika eszköztára számos előnnyel bír a munrói életmű tárgyalása szempontjából: (1) magyarázattal szolgál arra a kettősségre, hogy egyrészt a kritikusok a kanonikus realista hagyomány részének tekintik, miközben jellegzetességei okán folyamatosan elhatárolják a kánon többi tagjától. (2) Újrakörvonalazza a művek nőábrázolását; így lehetővé válik azoknak a csapdáknak a kikerülése, melyet a feminista kritikusok második hullámának diszkurzusa részben előidézett. (3) Magyarázattal szolgál a gender kritika alkalmazhatóságára, (4) csakúgy mint a pszichoanalitikai olvasatok lehetőségére. (5) Megvilágítja művei intertextualitását. (6) Továbbá, elméleti háttérrel biztosít a művek munrói sajátosságainak tárgyalására.

(2) *A munrói gótika kritikai hagyományának szélesítése:* Azt állítom, hogy nem csupán Munro korai művei gótikusak. Bizonyítani kívánom, hogy az 1990-es évek elbeszélései számos gótikus konvenciót alkalmaznak és látásmódjuk is ezzel a hagyománnyal rokonítható.

(3) *A munrói neogótika körvonalazása:* A gótikát olyan kanonizált írásmódként értelmezem, mely a patriarchális gender diszkurzussal szembeni ellenállást esztétikai gyakorlatán keresztül is megvalósítja, míg a női gótikát olyan írásmódként, mely a gótika hagyományán belül a férfi gótkával is szembe helyezkedik, célja pedig az, hogy egy kifejezetten női perspektívából láttassa a gender jelentését. Azt állítom, hogy Munro nem pusztán alkalmazza a női gótika eszközrendszerét, hanem annak számos konvencióját átalakítva meta-gótikus szinten megkérdőjelezi a hagyományt meghatározó ideológia alapjait is, anélkül, hogy azt teljességgel elvetné.

Milest követve, két jellemzőt találok meghatározónak a gótkával kapcsolatban: (1) az ideológiákat ideológiákként látatja; és (2) tudatosan olyan reprezentációs stratégiákat és technikáknak ad otthont, melyek képesek megjeleníteni az ideológiák súlya alatt vergődő egyént. Ez azt is jelenti, hogy olyan tudatosan széttartó forma, mely folyamatosan keresi, hogy hogyan lehet kifejezésre juttatni egyrészt az emberi tapasztalat sokszínűségét, másrészt pedig, egy vele egy időben létező, rivális irodalmi mód (a realista regény) egységesítésre és központosításra irányuló törekvéseivel való szembenállását. Ezért a Bahtyin által meghatározott heteroglosszia és dialogicitás is jellemzői.

Gótikaértelmezésem David Punter munkájának jegyeit is magán viseli, hiszen őt követve, a gótikát nem csak az értékekről folytatott társadalmi, kulturális párbeszédként értelemezem, hanem olyan fantáziának is, mely a pszichés veszteségek ellenében jön létre. Ennek megfelelően a női (különösen a Radcliffe-i) gótikára úgy tekintek, mint egy olyan minden részletében kidolgozott vágyálomra, ami a nőiségről folytatott diszkurzusba kíván beavatkozni azzal, hogy az „igazi nőiségről” alkotott saját elképzelését tematizálja. Munro ebbe a női gótikus fantáziába avatkozik bele azzal, hogy megvilágítja azokat a Diane Long Hoeveler által teoretizált zsákutcákat, ahová ez a diszkurzus vezetett.

B. Főbb eredmények

1. Meglátásom szerint Munro 1990-es években írt elbeszélései a női gótika harmadik fázisába⁷ tartoznak. Miközben Munro a női gótikát ideálisnak tartja a kulturális ideológiák által diktált női identitáskonstrukciók elemzésére, kihívást is intéz felé, sőt át is írja több konvencióját. Ezzel részese annak a folyamatnak, amelyben kortárs női írók újrafogalmazzák a gótikus erényes ént. Ezért e művei neo-gótikus narratívák.

2. Megítélésem szerint a Munro-kritika három okból nem tárgyalta művészetének gótikus szenzibilitását: (1) Munro kanonikus íróvá válásának sem az ideje, sem a körülményei – ideértve a gótika negatív kritikai megítélését is – nem kedveztek annak a felismerésnek, hogy Munro elbeszéléseiben a gótikus mód alapvető szerepet játszik; (2) Munro prózájának intenzív vizualitását inkább dokumentarista realizmusként, mintsem gótikus vizualitásként értelmezték; (3) a szerző korai, gótikával kapcsolatos és a módból való kiábrándultságot sejtető megjegyzéseit a kritikusok megkérdőjelezetlenül továbbörökítették.

3. A világ gótikus kettéosztottságának konvenciója képezi Munro vizsgált műveinek alapját, mely megjelenik egyrészt tematikusan (párhuzamos világok, jelen és emlékezet), másrészt szerkezetileg (kettős cselekményszerkezet, intertextualitás).

4. Noha Munro nem távolodik el a női gótika kettős cselekményének többrétegű szerkezetétől, újraírja a mind a kettőben hagyományosan megjelenő női szubjektumok jellemzőit. Teszi ezt úgy, hogy a hagyományos zárlaton túl írja a történeteket, és kísérletezik a románzárlatot követő lehetséges folytatásokkal. Így kihívást intéz a női gótikában megfogalmazott ideális nőiséggel szemben is.

⁷Fowler, Alastair. *Kinds of Literature: An Introduction to the Theory of Genres and Modes*. Cambridge: Cambridge UP, 1982. 162.

IV. Publikációk az értekezés témaköréből

A. Tanulmányok, recenziók

1. „A sötét szoba: Alice Munro Egy jóra való nő szerelme.” *Árgus* (2010) (megjelenés alatt)
2. „Munro’s Auden: *Letters From Iceland*.” *HJEAS – Hungarian Journal of English and American Studies* 14.1 (2008 Spring): 105-115.
3. „Alice Munro neo-gótikája: önéletírás.” *Társadalmak, nyelvek, civilizációk*. Szerk. Garaczi Imre és Szilágyi István. Veszprém: Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány, 2008. 170-173.
4. „Scottish Protestant Religion and the Open Text: Muriel Spark’s and Alice Munro’s Two Narratives.” *EPONA - E-Journal of Ancient and Modern Celtic Studies* I.3 (2008).
http://www.epona-journal.hu/epona_languages/English/files/issue_0809/SzFA_Scottish.pdf
5. „Crossing the Border: Cross-Dressing and Transgression in Alice Munro’s ‘The Albanian Virgin.’” *Szabadpart* 35 (2007): <http://www.kodolanyi.hu/szabadpart/35/index.html>
6. „Alice Munro önéletrajzi elbeszélései – A beszéd mint létmód.” *A nő mint szubjektum, a női szubjektum*. Szerk. Séllei Nóra. Orbis Litterarum Világirodalmi sorozat. Debrecen: Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadó, 2007. 241-70.
7. „Narrative Divergence and the Search for a Self: A Crazy Old Lady in Alice Munro’s ‘Cortes Island.’” *HUSSE Papers, 2005: Proceedings of the Seventh Biennial Conference*. Szerk. Bárdos Jenő. Veszprém, 2006. 173-82.
8. „The Gendering of Individual Will at the Birth of a Nation in Nathaniel Hawthorne’s The Scarlet Letter.” *Key Notions in English Studies* 2 Sor. szerk. Bárdos Jenő, szerk. Némethné Hock Ildikó és Ötvösné Vadnay Marianna. Veszprém: Veszprémi Egyetemi, 2001. 157-69.
9. Review of *Alice Munro* by Corall Ann Howells. (Manchester: Manchester UP, 1998.) *HJEAS – Hungarian Journal of English and American Studies* 6.1 (Spring 2000): 203-05.

B. Konferenciaelőadások

1. „Alice Munro utazó hősnői.” Előadás. Társadalmak, nyelvek, civilizációk c. konferencia. Veszprém, Pannon Egyetem. 2010. december 3.
2. „Spatial Gothic Studies and the Canonization of the Canadian Gothic: Understanding Alice Munro’s and Margaret Atwood’s Gothic.” Előadás. Debrecen, HAAS8. 2010. november 17-19.

3. „Jane Eyre in Australia: Professional Femininity in a Neo-Gothic Narrative.” Előadás. Veszprém, VEAB, Angol Munkabizottság. 2009. december 09.
4. „Az Alzheimer-kórrol, a vágyról és a művészet reprezentációs korlátairól Alice Munro egy elbeszélésében.” Mi/Más c. konferencia. Eger, Eszterházy Károly Főiskola. 2008. március 19-20.
5. „Alice Munro neogótikája: önéletírás.” Előadás. Társadalmak, nyelvek, civilizációk c. konferencia. Veszprém, Pannon Egyetem. 2007. november 23-24.
6. „Munro’s Auden: *Letters From Iceland*.” Előadás. W.H. Auden – A Centenary Workshop c. konferencia. Veszprém, Pannon Egyetem. 2007. november 9.
7. „Crossing the Border: Cross-Dressing and Transgression in Alice Munro’s ‘The Albanian Virgin’.” Előadás. VEAB, Székesfehérvár, 2007. szeptember 13.
8. „John Knox and James Hogg: The Transfiguration of the Scottish Past in Two Narratives by Spark and Munro.” Előadás. Hungarian Society for the Study of English (“HUSSE 8”) Konferencia. Szeged, 2007. január 25-27.
9. „Leaving Home: Border-Crossing in Two Stories By Alice Munro” Előadás. Frontiers, Borderlines, and Frames. The Hungarian Association of American Studies (HAAS) Biennial Conference. Pécs, 2006. október 6-7.
10. „Alice Munro önéletrajzi dbeszélései: a beszéd mint létmód.” Előadás. A nő mint szubjektum, a női szubjektum. Konferencia, Debrecen, 2006. április 7-8.
11. „Remembering Old Women: Reading ‘Cortes Island’ by Alice Munro.” Előadás. Hungarian Society for the Study of English (“HUSSE 7”) Conference. Veszprém, 2005. január 27-29.

V. További publikációk

A. Tanulmányok, recenziók, fordítások

1. „Anne Enright, a 2007-es Booker-díj nyertese.” EPONA - E-Journal of Ancient and Modern Celtic Studies 1 évf., 2. sz. (2007. december). <http://www.epona-journal.hu>.
2. Kramer, Martin. „A Közel-Kelet egykor és ma.” Ford. Szabó F. Andrea. Mediterrán Világ 3. Veszprém: Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány, 2007. 17-36.
3. Panofsky, Erwin. Bevezetés. Problems in Titian. Mediterrán Világ. Fordította: Szabó F. Andrea. Mediterrán Világ 5 Veszprém: Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány, 2008. 181-204.

4. „A Contested Place: The Grand Ronde Reservation.” Modern Filológiai Közlemények. 5.1 (2003): 84-98.
5. „Appropriating Left-Speech: Women Writing during the Depression.” The AnaChronisT. (2002): 180-89.
6. Szabó F., Andrea és Dókus Tünde. „Great Expectations: Reflections on the 1996 Entrance Exam.” NovELTy - A Journal of English Language Teaching and Cultural Studies in Hungary. 3.3 (December 1996): 68-74.

B. Konferenciaelőadások

1. „Arthur Millerről.” Mindentudó Ház-VEAB. Veszprém Városi Művelődési Központ. 2010. január 25.
2. „Edgar Allan Poe születésének 150. évfordulójára.” Előadás. Mindentudó Ház-VEAB. Veszprém Városi Művelődési Központ. 2009. január 18.
3. „Mothers and Machines: Women in Three Naturalist Novels.” Előadás. Hungarian Society for the Study of English (“HUSSE 5”) Conference. Eger, 2001.
4. Szabó F., Andrea and Dókus Tünde. „Great Expectations (Entrance Examinations in Higher Education)” Előadás. International Association of Teachers of English as a Foreign Language. Konferencia, Eger, 1996.
5. Szabó F., Andrea és Dókus Tünde. „Media Studies in Higher Education.” Előadás. International Association of Teachers of English as a Foreign Language. Konferencia, Szombathely, 1995.
6. „Heroes: A Unusual Reading of F. Scott Fitzgerald’s Novels and Short Stories.” Előadás. Országos Tudományos Diákköri Konferencia, Debrecen, 1995.